

АНОТАЦІЯ

Теорія значення в природних мовах, поряд з теорією мовленнєвої діяльності та психолінгвістикою, соціолінгвістикою і лінгвістикою тексту, знаходиться в центрі досліджень останніх десятиліть. Це пов'язано з загальнонауковим інтересом до проблем семантики, що займає зараз лінгвістику та суміжні з нею дисципліни, а також філософію, логіку, психологію, інформатику.

Предметом вивчення дисципліни «Основні напрямки семантичних досліджень» є семантична структура слова, семантика мови і мовлення (висловлення), семантика сприймання висловлення, семантика граматичної системи мови та ін. Передбачається вивчення найважливіших складових загальної семантики з охопленням її головних розділів основної проблематики: лексичної, граматичної, синтаксичної і комунікативно-прагматичної семантики, приділяється увага діахронічному вивченню семантики мовних одиниць. Основні проблеми семантики розглядаються у співвідношенні з семантичними теоріями і концепціями, що існують у вітчизняній лінгвістиці.

Основна **мета** курсу полягає в тому, щоб дати можливість магістрантам придбати фундаментальні знання в області семантики, сформувані уявлення про основні напрямки і підходи вивчення семантики різнорівневих мовних одиниць у вітчизняному мовознавстві. Мета курсу – ознайомити слухачів з 1) найважливішими поняттями семантики, 2) концепціями та гіпотезами, які опрацьовуються семасіологами, 3) історією формування цього лінгвістичного напрямку, 4) дати магістрантам основні знання щодо структури, ієрархічності будови лексичного значення, а також основних методів відтворення семантичної структури слова та речення.

Завдання курсу – ознайомити студентів із теоретичними положеннями лексичної семантики:

1. Визначити предмет і об'єкт вивчення семантики, проблематику досліджень, відмежувати її від прагматики.

2. Познайомити слухачів із сформованим на поч. ХХІ ст. розумінням семантики.

3. Розглянути розвиток семантичних концепцій.

4. Показати зв'язок семантики з іншими напрямками лінгвістики: когнітивною лінгвістикою, соціолінгвістикою, етнолінгвістикою, комунікативною лінгвістикою та ін.

5. З'ясувати характер взаємозв'язку між мовою та мисленням, семантичною та поняттєвою структурою слова, чітко розмежувати у свідомості студентів мисленнєву сферу із її поняттєвими структурами та мовну сферу із мовними знаками, які є носіями лексичного значення та смислів у реченні.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти **компетентностей і програмних результатів**

навчання відповідно до освітньо-професійної програми *014 Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія*, а саме:

Загальні компетентності:

- Здатність організовувати і здійснювати освітню діяльність на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії освіти, здатність аналізувати, оцінювати та застосовувати сучасні наукові досягнення в галузі мовознавства.

- Здатність планувати і вирішувати завдання власного особистісного та професійного розвитку.

- Здатність усвідомлювати моделі світу, природу, причинно-наслідкові закономірності розвитку суспільства і зв'язки різних культур; набувати культурного досвіду для осягнення загальнолюдських цінностей; засвоювати і реалізовувати наукові та культурні досягнення світової цивілізації з поважним ставленням до різних культур, релігій, прав народів і людини та ідеї збереження миру та толерантного існування.

- Здатність реалізовувати у професійній діяльності настанови толерантності та гуманності, у контексті сучасної мультикультурності, на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ.

- Здатність здійснювати пошук, оброблення, систематизацію, контекстуалізацію та інтерпретацію загальнонаукової інформації з різних джерел, а також генерувати нові ідеї для вирішення наукових і практичних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях.

- Здатність орієнтуватися в інформаційних та Internet джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації, усвідомлювати цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою.

- Здатність працювати у професійній групі, дотримуючись етичних норм професійної діяльності.

Фахові:

- Здатність використовувати базові знання про теоретичні засади лінгвосемантики, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки.

- Здатність здійснювати дослідження в галузі семантики.

- Здатність аналізувати та порівнювати результати семантичних досліджень вітчизняних й іноземних дослідників з обраної тематики.

- Здатність реалізувати рівень мовної та мовленнєвої компетентностей, достатній для забезпечення успішного спілкування в професійній та науковій сферах, оперування лексичними, граматичними аспектами, ефективними засобами творення цілісного усного й писемного тексту, здатність до реалізації професійних усних презентацій.

- Здатність реалізувати достатній рівень мовної та мовленнєвої компетентностей на основі теорії та практики семантичного аналізу.

- Здатність використовувати мовні засоби та мовленнєві структури у різних типах дискурсу, зокрема у професійному.

- Здатність обирати ефективні стратегії для вирішення дослідницьких завдань у галузі семантики.

- Здатність оперувати ключовими поняттями фахових дисциплін та розуміти об'єктивні тенденції розвитку сучасної філології.

Результат навчання має стати розуміння слухачами згаданих проблем, органічне їх засвоєння у поєднанні з фаховими проблемами лексикології та лексикографії, історії лінгвістичних учень, проблемами загального мовознавства, які вивчаються на філологічному факультеті. Магістрант повинен знати:

- основні положення та наукові концепції в області лінгвістичної семантики, принципи і методи семантичного аналізу;

- мати уявлення про історію, сучасний стан та перспективи розвитку лінгвістичної семантики;

- знати понятійний апарат семантики;

- основні проблеми опису змістовної сторони слова як одиниці мови і мовлення;

- основні підходи до вивчення семантики слова з позицій синхронного дослідження мови;

- основні підходи до вивчення семантики слова в діахронічному аспекті;

- особливості взаємозв'язку мови і мислення, що відображаються у складній взаємодії семантичних компонентів у структурі значення мовної одиниці;

- шляхи формування та розвитку (при збереженні спадкоємності) різних семантичних теорій і концепцій у вітчизняному мовознавстві

- демонструвати і застосовувати поглиблені знання в галузі теорії та історії лексичної семантики власної науково-дослідницької діяльності; застосовувати різні техніки семантичного аналізу до мовного матеріалу різних синхронних зрізів в історії мови;

- проводити під науковим керівництвом локальні дослідження на основі існуючих методик у галузі лексичної семантики з формулюванням аргументованих міркувань і висновків,

- вільно володіти термінологією лінгвістичної семантики, навичками самостійного дослідження семантичної системи мови та її одиниць;

- володіти техніками семантичного аналізу мовного матеріалу; прийомами і технікою кваліфікованого ведення наукової дискусії; проектування і здійснення комплексних досліджень, у тому числі міждисциплінарних, на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області лінгвсемантики; аналіз та оцінка сучасних наукових досягнень в галузі семіотики.

Методи навчання і викладання: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладення, евристичний метод, дослідницький метод.

Навчальна дисципліна «Основні напрямки семантичних досліджень» належить до вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки. Під час вивчення цієї дисципліни використовуються базові знання, отримані з таких дисциплін (пререквізитів): «Вступ до мовознавства», «Сучасні напрямки лінгвокогнітології», «Лексикологія англійської / української мови».